

ritásával és a félfasiszta rendi államforma megalakításával szabad utat nyitottak a fasiszmusnak.

A balti államok függetlensége csak akkor biztosított, ha a különböző diktatúrák és a rendi kormányzatok helyett a legteljesebb demokráciára térnek át, mert ellenkező esetben előbb utóbb áldozatul esnek az egyre erőszakosabbakká váló fasiszta hatalmakkak.

Szakács Gábor

VILÁGSZEMLE

A demokratikus Franciaország meglepte a világot azzal, hogy ismét a londoni City által vezeteti magát és kapitulál a fasiszta blokk előtt. Az angol-olasz egyezmény aláírása után, Franciaország Blondel, római ügyvivő útján tárgyalásokba bocsátkozott Ciano gróffal. A konzervatív Anglia hajtotta Franciaországot, hogy a népszövetségi ülés előtt, Hitler római látogatása előtt egyezzen meg Mussolinivel. A megoldásra váró kérdéseket a sajtó így ismertette:

Tanger: Olaszország, Franciaország és Anglia jogegyenlőségének újabb megerősítése a nemzetközi zónára vonatkozólag. *Tunisz*: az 1896-i egyezmény megrősítése, a tuniszi olasz állampolgárok védelméről. *Libia*: barátságos szomszédi viszony Libia és Tunisz között. *Etiopia* (Abesszinia): az etiopiai francia-szomáli határ kiigazítása; a Dzsibuti—Addisz-Ababa vasútvonal olasz részesedésének új szabályozása. *Afrika* általában a kereskedelmi kapcsolatok kiépítése az anyaország és a gyarmatok között. *Földközi tenger*: a partvidéki erődítmények kiépítéséről való kölcsönös tájékoztatás. *Franciaország*: a bevándorolt olasz munkások helyzete, az olasz emigránsok antifasiszta ténykedésének kérdése.

Ez az utolsó pont világosan jellemzi a tárgyalások hangját: a fasiszmus azt követeli Franciaországtól, hogy üldözze az olasz antifasisztákat, tehát az olasz emigráció többségét. Ezeket a kérdéseket azonban csak úgy lehet rendezni, ha Franciaország elismeri Etiópia meghódítását — mondják a fasiszták. Elméletileg ez már meg is történt, még ha Bonnet vár is Genf beleegyezésére, hogy hivatalosan közölje.

Van azonban egy kérdés, amit meg sem említene, bár a tárgyalások magvát képezi: ez a spanyol kérdés. Az angol-olasz és francia-olasz egyezményeknek egyenjogúságot kell biztosítaniok az olasz flottának a Földközi tenger keleti részén és az angol hadügy-miniszter Rómába utazott, hogy a dolog technikai részét megbeszélje. Csakhogy a Baleárok és Olaszország közötti területről nincs szó. Ez Franciaország ügye, melynek tengeri összekötő utai egyre nehezebben védhetők. Franciaországnak védelméhez szüksége van gyarmati csapatokra. Olaszország tengeralattjáróival azok átszállását meg tudja akadályozni. A náci-sajtó tehát teljes joggal írhatja, hogy a

Daladier-kormány politikája hozzájárul majd Franco győzelmének biztosításához.

Az angol konzervatív kormány, mely Franciaországot erre az útra akarja sodorni, a néptömegek előtt egyre ellenszenvesebbé válik, amint ezt az utóbbi időben lefolytatott részleges parlamenti választások bizonyítják, emeléken a kormánypárti jelöltek sorra csúfos vereséget szenvedtek.

Az angol-francia katonai együttműködés képezte a londoni tárgyalások alapját. Az együttműködésért és a hitelekért London a kollektív biztonság és baráti szerződések feladását követelte. Ugyanakkor a londoni bankok 26 millió font sterlinget (5 és fél millárd dinár) bocsátanak Mussolini rendelkezésére. Világos tehát, hogy Daladier nem fogadhatta el teljesen Chamberlain követeléseit.

Franciaország kölcsönös segítségi szerződést kötött a Szovjetunióval és Csehországgal. Következetes és becsületes politika ennek a paktumnak alapján a támadók elé olyan világosan állította volna a vereség perspektíváját, hogy az egész nemzetközi helyzet megszilárdulhatott és megváltozhatott volna. De a fokról-fokra való kapitulálás, a fasiszta államoknak nyújtott további engedmények és a legutóbbi frank-devalváció lényegesen csökkentik Franciaország katonai és politikai súlyát és azt a veszélyt teremtik, hogy a támadóblokk kénye-kedvének ki lesz szolgáltatva.

A Daladier-kormány pénzügyi politikája megmutatta, hogy a kétszáz család elleni harcot, amely a Népfront tömegeinek egyik követelése, sutba vetette és magát a nagytőke szolgálatába állította. Vagyonsváltás, adóreform, devizaforgalom ellenőrzés helyett a fegyverkezést hozta és a jelentkező gazdasági válság terheit a frank devalválásával, azaz a munkabérek tényleges leszállításával, a közvetett adók felemelésével, a parasztság, munkásság és kispolgárság vállaira zúdította.

Mindazok, akiknek a Népfront akadály volt terveik keresztülvitelére, az új Daladier-kormányt, de különösen annak legutóbbi intézkedéseit úgy üdvözölték, mint a Népfront-politika végleges felszámolását.

Közhitté vált már az, hogy Franciaországban a jobb- és baloldal egymást követik az uralmon. A politikai életben azonban nincsenek sablonok. Az veszít, aki tehetetlennek bizonyul. Viszont az, hogy nem sikerült azt a politikai és gazdasági programot végrehajtani, amelyre a választók bizalmukat adták, nem mindig kész tehetlenség jele. Aki munkájával bebizonyította, hogy mindig kész végrehajtani a programot, nem veszti el a bizalmat. A sikertelenség csak azt jelenti, hogy az ellenfél ellenállását meg kell törni. Ennek az ellenállásnak természetesen láthatónak kell lenni és ez Franciaországban nagyon is látható: gazdasági téren a frankkal való meszterkedések, a politikában a CSAR-összeesküvés. A Népfront veszthet ugyan, ha az egyes pártok vezetőségei nagyobb engedékenységet

tanusítanak, mint azt a tömegek szükséges taktikai lépésként elfogadhatnák. De akkor is a Népfront egy másik, következetesebb pártjára szavazhatnak, amint azt a pótválasztások eredményei is bizonyítják.

* * *

A világpolitika arénáján megindult a harc Csehszlovákia felosztásáért. A német vezérkar bevonulást tervez, hogy a szudéta-németeket felszabadítsa a demokrácia járma alól és a gyűjtőtáborok sokatigéző fasiszta mennyországával ajándékozza meg őket. És Franciaországban akadnak árulók (Tardieu, Laval, Flanden), akik azt követelik, hogy Csehszlovákiát sorsára kell bízni. Csehszlovákia feláldozása azonban háborút jelent. Mert az országnak megszállása a döntő etapja lenne annak, amit a Mein Kampf a francia ősi ellenséggel való leszámolásnak nevez. A május elseje megünneplése Csehszlovákiában nagyszerű demonstrálása volt a demokrata erők összefogásának és egyttal bizonyítéka annak, hogy egy ország függetlenségének a népszabadság jelenti biztos zálogát.

Henlein karlsbadi beszéde villámcsapásként hatott és megmutatta, hogy a kormány-koalíciónak erélyes lépésekre van szüksége a szudéta führer zsarolásaival szemben. Ennek a beszédnek középpontjában nem a szudéta németiség szociális, vagy nemzeti követelései állottak, hanem a világos német külpolitikai ultimátum: a csehszlovák külpolitika azonnali irányváltása, vagyis a francia és szovjet-szövetség felbontása. Hogy ezen követelés teljesítése a szudéta-vidék anschlussát tartalmazza, az világos. Ez pedig háborút, mégpedig világháborút jelent, amivel a Harmadik Birodalom karlsbadi ügynökei tisztában vannak. Csakis azzal a spekulációval, hogy a háborús fenyegetés elől majd meghátrálnak magyarázhatjuk meg a többi követelmények arcátlanságát, melyek belpolitikai kérdésekre vonatkoznak.

* * *

A vasgárda ellen indított rendőrségi nyomozás lerántotta a leplet a nácizmus balkáni politikájáról. Codreanu-Zsilinskinék, a román fasiszta vezérnek Berlin 40 millió leit állított rendelkezésére a „Marcia sul Bucarest”-hez.

Belgiumban, Hollandiában, Dániában is erősen dolgoznak a nácik. S ebben a helyzetben Chamberlain a fasiszmust Európa urává akarja tenni, magával rántván Franciaországot is erre az utra.

* * *

Csak a Távolkeleten fejlődnek az események kedvezően. Az önmagára talált bensőleg egyesült kínai nép megkezdte a japán imperialisták kiszorítását hazájából. Ez az első lépés Ázsiának az imperialista járom alól való felszabadításához. A háború még korántsem dőlt el, bár kimenetele nem kétséges. Mi sem jellemzi

jobban a japán katonai klikk kétségbeesését, mint Matsui tábornok kijelentése: „Célunk, hogy megszabadítsuk a 400 milliós kínai népet elnyomóitól. E cél elérésére küzdeni kell a bolsevista fekély ellen és meg kell értetni a kínai tömegekkel, hogy egyetlen útjuk a Japánnal való együttműködés. Sajnos a közszellem nem mindenben illik a háborús viszonyokhoz. Az első hetek lelkesedése lehült.” Így ír az az ember, aki látja a bekövetkezendő vereséget s akinél a kommunizmus kísértete az utolsó ijesztés, hogy összegyűjtse, fasiszta zászló alá terelje az összes ingadozókat, hogy a háborút „be lehessen fejezni”.

Szántó Árpád

FIGYELŐ

Búcsú Ossietzkitől

Meghalt im Ossietzki is; testét már nyitja az örök enyészet s öleli a föld halálos szerelemmel; kintalan pihenteti fiát a meg-tiport anyaföld.

Ossietzki halott!

Tudjátok, ki volt ő számotokra?!

A harangok hallgatnak s hallgatag örködnek a nyirfaerdők, megáll fölöttük a bánat s leszáll harmatkönnyen, halkan záporoz a májusi eső, csendben hull, ólmosan a Rajna vizére s a Rajna viszi és elosztja igaz mértékkel a német könnyek árját, a mély tengerekbe.

Hallgató harangok között lépünk mi is Ossietzki elé s emelt szívvel, hallgató szájjal, fájó ököllel valljunk hitet a vértanú mellett. Emeljük szívünket a mártirhoz mi is, mint szerte a világon sűrűen rajzó sírók, bizók, hitesek, erősek és bátrak. Halála életes biztatás nekünk, kik még élünk temetőszag és tömjén, ópium és gonosz varázslatok árkaiban. Az ő fekete éjszakája nekünk fehér holdvilág, az ő végtelen útja nekünk hajnali pír felé bárkázó ezüst hold, nap felé, pirosan rózsáló, napfelkeltéhez vezető széles út nekünk az ő útja.

Menjünk gyászdallal, zengő, lángoló zomotorral feléje s énekünk zúgjon felette dicsérő sírverset, mert epitáfium illik hozzá, mint érces, antik-görög hőshöz, kik a harcban buktak el.

Harcban bukkott el Ossietzki, aki *hős mert lenni* a gyávaság, embertelenség, értelmetlenség, férfiatlenség, hősiatlenség ripók világában.

Nem az író, a neveset, a nagyot gyászoljuk komor szavakkal, hanem az embert, aki míg élt, kemény volt és erős, mint a halál. Büne, hogy élt, s meg kellett halnia, mert hite volt és vallása: az életet vallotta, a békét, a haladást, a világoosságot, rendületlenül, mindhalálíg.